نام :	وزارت آموزش و پرورش	درس: فارسی (۳)
نام خانوادگی :	اداره کل آموزش و پرورش استان لرستان	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۱۰/۱۱
پایه و کلاس :دوازدهم	امتحان پایان نیم سال اول	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
رشته: کلیهٔ رشته‌ها	سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲	تعداد صفحات :٤ صفحه
ساعت امتحان : ۱۲- ۱۰	نوبت صبح	نمره :

ارزش هر کس به مقدار دانایی و تخصّص اوست. امام علی (ع)

ردیف	الف- قلمرو زبانی(۷نمره) صفحه یک	بارم
۱	واژهٔ «طاق» در عبارت« دیوارهای کهن روم که هنوز طاق ضربی دروازه‌های آن باقی است، حکایت از روزگاران گذشته دارد» با «طاق» در کدام بیت هم‌معنی است؟ الف ـ چون ابروی معشوقان با طاق و رواق است چون روی پری‌رویان با رنگ و نگار است ب- طاق‌پذیر است عشق، جفت نخواهد حریف بر نمط عشق اگر پای نهی طاق نه	/۲۵
۲	معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. الف- تو مشت درشت روزگاری از گردش قرن‌ها پس‌افکند ب- چنان که می‌گویند هم بر انگارهٔ عشق‌آبادش ساخته‌اند. ج- عصارهٔ تاکی به قدرت او شهد فایق شده.	/۷۵
۳	در کدام مورد غلط املایی وجود دارد؟ الف- پس از او عموی بزرگم برجسته‌ترین شاگرد حوضهٔ ادیب بزرگ بود. ب- از پای تا سرت همه نور خدا شود در راه ذوالجلال چو بی‌پا و سر شوی	/۲۵
۴	املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف-گفت از (بحر/ بهر) غرامت جامه‌ات بیرون کنم ب- واصفان (حلیهٔ / هلیهٔ) جمالش به تحیّر (منسوب/ منصوب) که : ما عرفناک حق معرفتکَ.	/۷۵
۵	در کدام بیت غلط املایی وجود دارد؟ آن را اصلاح کنید. صریر ملک عطا داد کردگار تو را به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد چو عاجز گشت خسرو در جوابش نیامد بیش پرسیدن صوابش	/۵
۶	با توجه به عبارت زیر غلط‌های املایی را پیدا کنید و درست آن‌ها را بنویسید. «عصر از پاریز با «الاغ طور» راه می‌افتادیم؛ از کرّان به بعد هفت فرسنگ، تمام بیابان ریگزار بود . آب از این ده برمی‌داشتیم و صبح، هنگام چریق آفتاب کنار قنات حسنی در شهر سیرجان اتراق می‌کردیم.»	/۵
۷	کاربرد «را» در کدام گزینه متفاوت است ؟ الف ـ باران رحمت بی‌حسابش همه را رسیده و خوان نعمت بی‌دریغش همه جا کشیده. ب- اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده. ج- به خاطر داشتم که چون به درخت گل رسم، دامنی پُر کنم هدیهٔ اصحاب را. د- آن‌گاه بر بنده عاشق باشد و بنده را گوید: تو عاشق و محبّ مایی و ما معشوق و حبیب توایم. ادامه سوالات در صفحه دو	/۲۵

www-kanoon.ir

۸	نوع حذف(قرینهٔ لفظی- قرینهٔمعنایی) را در ابیات زیر مشخص کنید. الف – فکری ای هم‌وطنان در ره آزادی خویش بنمایید که هر کس نکند، مثل من است ب- گر نور عشق حق به دل و جانت اوفتد بالله کز آفتاب فلک خوبتر شوی	۰/۵
۹	نقش ضمایر پیوسته را در ابیات زیر مشخص کنید. جابجایی(جهش) ضمیر در کدام مورد صورت گرفته است؟ تا چشم بشر نبیندت روی بنهفته به ابر چهر دلبند نخستین بار گفتش کز کجایی بگفت از دار ملک آشنایی	۰/۷۵
۱۰	در بیت زیر نقش دستوری واژه‌های مشخّص شده را بنویسید . آیین طریق از نفس پیر مغان یافت آن خضر که فرخنده‌پی اش نام نهادند	۰/۵
۱۱	در کدام بیت وابستهٔ وابسته وجود ندارد؟ الف–هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش بازجوید روزگار وصل خویش ب- نی حدیث راه پرخون می‌کند قصه‌های عشق مجنون می‌کند پ- صبر است مرا چارهٔ هجران تو لیکن چون صبر توان کرد که مقدور نمانده است ت- تو قلب فسردهٔ زمینی از درد ورم نموده یک چند	۰/۲۵
۱۲	نوع وابسته‌های وابسته را درعبارت زیر بیابید و نمودار پیکانی آن‌ها را رسم کنید. بر بالای آن بنا با خط بسیار روشن نوشته شده بود: در اینجا چهل و هشت هزار نفر در برابر سپاه نازی ایستادند.	۱
۱۳	«و» ربط را در بیت زیر مشخص کنید. صد تیغ جفا بر سر و تن دید یکی چوب تا شد تهی از خویش و نی‌اش نام نهادند	۰/۲۵
۱۴	در بیت «زاهد ظاهرپرست از حال ما آگاه نیست درحق ما هرچه گوید جای هیچ اکراه نیست » الف- یک ترکیب وصفی بیابید. ب- فعل « نیست» در کدام مصراع اسنادی است؟	۰/۵
۱۵	**ب- قلمرو ادبی(۵نمره)** با توجه به ابیات زیر از پروین اعتصامی، قالب شعر و شیوهٔ گفتگو را بنویسید. محتسب مستی به ره دید و گریبانش گرفت مست گفت:« ای دوست این پیراهن است افسار نیست» گفت:« مستی، زان سبب افتان و خیزان می روی» گفت : « جرم راه رفتن نیست ره هموار نیست»	۰/۵
۱۶	در هر یک از موارد زیر با توجه به بخش‌های مشخص شده کدام آرایهٔ ادبی دیده می‌شود؟ سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق با محتسبم عیب مگویید که او نیز چون ما در طلب عیش مدام است	۰/۵
۱۷	تشبیه و استعاره را در بیت زیر مشخص کنید. آتش است این بانگ نای و نیست باد هر که این آتش ندارد نیست باد	۰/۵

ادامه سوالات در صفحه سه

www.konoon.ir

۱۸	آرایه‌های ادبی به کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت‌های ستون «الف»، مربوط می‌شود؟ (در ستون «ب» یک مورد اضافی است) ستون «الف» / ستون «ب» الف – بگفتا دل ز مهرش کی کنی پاک؟ بگفت آنگه که باشم خفته در خاک / ۱) تلمیح ب– عشق بر یک فرش بنشاند گدا و شاه را سیل، یکسان می‌کند پست و بلند راه را / ۲)متناقض نما ج – نشاط غربت از دل کی برد حبّ وطن بیرون به تخت مصرم امّا جای در بیت‌الحزن دارم / ۳)اسلوب معادله ۴)کنایه	۷۵/
۱۹	آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. چشمه‌های زلال در انتظارشان بود و دشت‌های بی‌کران در آغوششان کشید.(ایهام– تشخیص) کاووس کیانی که کی‌اش نام نهادند کی بود؟ کجا بود؟ کی‌اش نام نهادند؟ (جناس– سجع) گفتی :« به روزگاران مهری نشسته» گفتم: « بیرون نمی‌توان کرد الا به روزگاران» (تضمین– مراعات نظیر)	۷۵/
۲۰	نام نویسنده آثار زیر را بنویسید. الف–تمهیدات : ب–از پاریز تا پاریس:	۵/
۲۱	به غزل هایی که محتوای آن‌ها بیشتر مسائل سیاسی و اجتماعی است، ..... می‌گویند. این نوع غزل در عصر .....رواج یافت.	۵/
۲۲	ابیات زیر را کامل کنید. الف– ..... کز آب هفت بحر به یک موی تر شوی ب–باز آ که در هوایت خاموشی جنونم	۱
۲۳	پ– قلمرو فکری(۸ نمره) منظور از واژگان مشخص شده در بیت زیر چیست؟ گر کسی وصف او ز من پرسد بی‌دل از بی‌نشان چه گوید باز	۵/
۲۴	با توجه به ابیات زیر به سوالات پاسخ دهید. تا وارهی از دم ستوران وین مردم نحس دیومانند با شیر سپهر بسته پیمان با اختر سعد کرده پیوند الف– منظور از شیر سپهر و اختر سعد چیست؟ ب– مفهوم مورد نظر شاعردر این شعر چیست؟ و از کدام آرایه ادبی استفاده کرده است؟	۱
۲۵	بیت به کدام پدیدهٔ اجتماعی زمان شاعر اشاره دارد؟ « گفت: نزدیک است والی را سرای آنجا شویم گفت: والی از کجا در خانهٔ خمّار نیست »	۵/
۲۶	شاعر در بیت زیر مخاطب را به چه چیزی فرا خوانده است؟ «جامه‌ای کاو نشود غرقه به خون بهر وطن بدر آن جامه که ننگ تن و کم از وطن است»	۵/
۲۷	مقصود نویسنده از این عبارت چیست؟ «چه خوش گفته‌اند که امپراطوری‌های بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند معمولاً از سوءِ هاضمه می‌میرند.»	۵/

ادامه سوالات در صفحه ٤

www-kanoon.ir

۲۸	مقصود از مصراع دوم بیت زیر چیست؟ نی حریف هر که از یاری برید پرده هایش پرده‌های ما درید	۰/۵
۲۹	با توجه به متن زیر منظور از عبارت مشخص شده چیست؟ «هر سال که یک کلاس بالاتر می‌رفتم و به کویر برمی‌گشتم، از آن همه زیبایی‌ها و چهره‌های پر از ماورا، محروم‌تر می‌شدم تا امسال که رفتم دیگر سر بر آسمان نکردم و همه چشم در زمین که اینجا ...می‌توان چند حلقه چاه عمیق زد و... آن جا می‌شود چغندرکاری کرد...! و دیدارها همه بر خاک و سخن‌ها همه از خاک»	۰/۵
۳۰	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید. الف- تو نمایندهٔ فضلی تو سزاوار ثنایی ب- همّت از باد سحر می‌طلبم گر ببرد خبر از من به رفیقی که به طرف چمن است پ- از سیم به سر یکی کله خود ز آهن به میان یکی کمربند ث- هر که جز ماهی، ز آبش سیر شد هر که بی‌روزی است روزش دیر شد چ- وظیفهٔ روزی به خطای منکَر نبُرد. ح-عشق به هر جایی مأوا نکند و به هر دیده روی ننماید. خ-آن شب نیز به نظارهٔ آسمان رفته بودم. گرم تماشا و غرق در این دریای سبز معلّق بودم که بر آن مرغان الماس‌پر، تک تک از غیب سر می‌زدند. د-روزگاری کرانه‌های فرات، خط از کرانهٔ رود تیبر می‌خواندند؛ اما دنیا همیشه به یک رو نمی‌ماند.	۴
	بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد «چراغ اندیشه تان پرفروغ باد » «گروه زبان و ادبیات استان لرستان»	۲۰

www-kanoon-ir

نام ونام خانوادگی : پایه:دوازدهم رشته : همه رشته ها ساعت امتحان :	وزارت آموزش و پرورش اداره کل آموزش و پرورش استان لرستان امتحان پایان نیم سال اول سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳	درس : فارسی دوازدهم تاریخ امتحان: دی ماه ۱۴۰۲ مدت امتحان: ۹۰ دقیقه تعداد صفحات : ۴صفحه

پاسخ نامه (نوبت عصر)

ردیف	الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)	نمره
۱	واژه ی « دستور» در بیت «تن ز جان و جان ز تن، مستور نیست لیک کس را دید جان دستور نیست» در کدام معنا به کار رفته است؟ الف - وزیر **ب- اجازه** ج- فرمان د- راهنما	./۲۵
۲	معنی واژه های مشخص شده را بنویسید. الف - پرده ی ناموس بندگان به گناه فاحش ندرد. **آشکار ، واضح** ب- چشمه ی آبی سرد در تموز سوزان کویر، از دل یخچالی بزرگ بیرون مي آید.**ماه دهم از سال رومیان تقریبا مطابق با تیر ماه ، ماه گرم** ج- بخروش چو شرزه شیر ارغند **خشمگین و قهرآلود**	./۷۵
۳	در کدام عبارت غلط املایی وجود دارد؟ الف- تخم خرمایی به تربیتش نخل باسق گشته. ✓ ب-عشق از **بحر** این معنی، فرض راه آمد.	./۲۵
٤	املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف- ما را(فراقتی / **فراغتی**) است که جمشید جم نداشت. ب- صبح هنگام(**چریغ** / چریق) آفتاب کنار قنات حسنی اتراق می کردیم. ج-بعد از حکیم اسرار، همه چشم ها به او بود که(حوضه / **حوزه**) حکمت را گرم نگاه دارد. د- نتوان (**شبه** – شبح) تو گفتن که در تو وهم نیایی.	۱
٥	باتوجه به موارد زیر غلط های املایی را پیدا کنید و درست آن ها را بنویسید. الف- دیوار های کهن روم که هنوز تاق ضربی دروازه های آن باقی است، حکایت از روزگاران گذشته دارد.**طاق** ب- من آن شب پس از گشت و گزار(**گذار**) در گردشگاه آسمان، تماشاخانهٔ زیبا و شگفت مردم کویر فرود آمدم و بر روی بام خانه، خسته از نشعه ی (**نشئه**)خوب و پاک آن اسرا در بستر خویش به خواب رفتم.	./۷۵
٦	نوع «را» در کدام گزینه متفاوت است؟ ✓ الف- ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد **فک اضافه** ب- سریر ملک عطا داد کردگار تو را به جای خویش دهد هر چه کردگار دهد ج- دایهٔ ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد. د- یکی از یاران به طریق انبساط گفت:« از این بوستان که بودی، ما را چه تحفه کرامت کردی؟ »	./۲۵

ادامه سؤالات در صفحه دوم

www-kanoon-ir

۷	در هر یک از ابیات زیر نوع حذف (قرینه ی معنایی / لفظی) را مشخص کنید. الف ـ هرگز دلم برای کم و بیش غم نداشت آری نداشت غم که غم بیش و کم نداشت **لفظی** ب- گر آتش دل نهفته داری سوزد جانت به جانت سوگند **معنایی**	./۵
۸	نقش ضمیر پیوسته را دربیت زیر مشخص کنید و جابجایی(جهش) آن را نشان دهید . گفت:آگه نیستی کز سر درافتادت کلاه گفت :در سر عقل باید بی کلاهی عار نیست **مضاف الیه سر یا کلاه (کلاهت یا سرت)**	./۵
۹	در عبارت زیر نقش دستوری واژه های مشخّص شده را بنویسید . دل گرمی و دَم سردی ما(**مضاف الیه**) بود که گاهی مرداد مه(**مسند**) و گاه دی اش نام نهادند	./۵
۱۰	در عبارات زیر نوع «وابستهٔ وابسته» را بیابید و نمودار پیکانی آن ها را رسم کنید. الف – روزگاری از فراز همین برج ها ،فرمان به سواحل دریا داده می شد .**صفتِ مضاف الیه** ب- قیمت بسیار بالای اجناس، فروش را پایین آورده بود. **قید صفت**	۱
۱۱	نوع «واو» (ربط و عطف) را در بیت زیر مشخص کنید. پیش از من و (**عطف**)تو بسیار بودند و(**ربط**) نقش بستند دیوارِ زندگی را زین گونه یادگاران	./۵
۱۲	در بیت « در عالم پیر هر کجا برنایی است عاشق بادا که عشق خوش سودایی است » الف-یک ترکیب وصفی بیابید.**هر کجا ، عالم پیر** ب- « است » در کدام جمله اسنادی نیست ؟ **هر کجا برنایی است**	./۵
۱۳	در کدام بیت «وابستهٔ وابسته » وجود ندارد؟ ✓ الف- این معلم شریف باسواد سفارش کرده بود. ب- متوجه شدم که قدرت قلم این نویسنده تا چه حد بوده است. ج- تمام این مناظر بر اساس تعریف ویکتور هوگو از میدان جنگ ساخته شده است. د- چشم بگشا به گلستان و ببین جلوهٔ آب صاف در گل و خار	./۲۵
۱۴	**ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)** آرایه ها ی ادبی به کار رفته در ستون «ب» به کدام یک از بیت های ستون «الف »مربوط می شود؟ **(در ستون «ب »یک مورد اضافی است .)**	./۷۵

ستون «الف»	ستون «ب»
الف – هر کسی کاو دور ماند از اصل خویش باز جوید روزگار وصل خویش **(تلمیح)**	۱)استعاره
ب- شانه می آید به کار زلف در آشفتگی آشنایان را در ایام پریشانی بپرس(**اسلوب معادله**)	۲)حسن تعلیل
ج - فراش باد صبا را گفته تا فرش زمرّدین بگسترد .(**استعاره**)	۳)اسلوب معادله
	۴)تلمیح

ادامه سؤالات در صفحه سوم

www-kanoon-ir

۱۵	با توجه به بیت جاهای خالی را پر کنید .«آتش عشق است کاندر نی فتاد جوشش عشق است کاندر می فتاد » الف) در تشبیه موجود در این بیت« مشبّه » **عشق** است . ب) مصرع دوم دارای آرایه ی **استعاره و حسن تعلیل** است.نوشتن یک مورد کافی است ج) کلمات «می » و «نی » دارای آرایه **جناس** هستند .	./۷۵
۱۶	آرایه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف- سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح درد اشتیاق (**مجاز**- تشخیص) ب- در مکتب حقایق پیش ادیب عشق هان ای پسر بکوش که روزی پدر شوی(**تشبیه**- متناقض نما) ج- هر گاه مشت خونین قلبم را در زیر باران های غیبی سکوتش می گیرم ناله های گریه آلود آن امام راستین را می شنوم.(استعاره - **تلمیح**) د- تو قلب فسرده ی زمینی از درد ورم نموده یک چند (کنایه – **حسن تعلیل**)	۱
۱۷	با توجه به بیت « گفتی به روزگاران مهری نشسته گفتم: « بیرون نمی توان کرد؛الا به روزگاران» قسمت مشخص شده کدام آرایه ادبی را به وجود آورده است ؟ دربارهٔ آن توضیح دهید.**تضمین دارد شاعر این قسمت را از شعر سعدی گرفته و در شعر خود آورده است .**	./۵
۱۸	نام نویسنده آثار زیر را بنویسید. الف- قصهٔ شیرین فرهاد: **احمد عربلو** ب- فی حقیقة العشق:**شهاب الدین سهروردی**	
۱۹	کتاب **بخارای من ایل من** اثر محمد بهمن بیگی است.	./۲۵
۲۰	سروده ی« مست و هُشیار» نوعی گفت و گو است که در اصطلاح ادبی **مناظره** نام دارد.	./۲۵
۲۱	ابیات زیر را کامل کنید. الف- **خواب و خورت زمرتبه خویش دور کرد** آنگه رسی به خویش که بیخواب و خور شوی ب- آیینه نگاهت پیوند صبح و ساحل **لبخند گاه گاهت صبح ستاره باران**	۱
	ج)قلمرو فکری (۸ نمره)	
۲۲	بیت « عاشقان کشتگان معشوق اند برنیاید ز کشتگان آواز» و بیت زیر بر کدام مفهوم مشترک تاکید دارند؟ ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز کان سوخته را جان شد و آواز نیامد **رازداری عاشقانه**	./۵
۲۳	بیت « گفت مستی زان سبب افتان و خیزان می روی گفت: « جرم راه رفتن نیست، ره هموار نیست» به کدام پدیده اجتماعی زمان شاعر اشاره دارد؟ **نامناسب بودن شرایط اجتماعی**	./۵
۲۴	مفهوم بیت زیر را بنویسید.(**رنج کشیدن و دشواری ها را تحمل کردن در راه عشق**) صبر بر داغ دل سوخته باید چون شمع لایق صحبت بزم تو شدن آسان نیست	./۵
۲۵	شاعر در بیت زیر شنونده را به چه چیزهایی فرا خوانده است؟ برکش ز سر این سپیدمعجر بنشین به یکی کبود اورند (**ناتوانی را کنار گذاشتن ،قدرت نمایی داشتن، توصیه به حرکت و اعتراض**)**ذکر دو مورد از این موارد درست است.**	./۵

ادامه سؤالات در صفحه چهارم

www-kanoon.ir

۲۶	دو بیت زیر بر چه مفهوم مشترکی تأکید دارد ؟ **برداشت ذهنی هر کسی از عشق** الف) در ره عشق نشد کس به یقین محرم راز هر کسی بر حسب فکر گمانی دارد ب) هر کسی از ظن خود شد یار من از درون من نجست اسرار من	./۵
۲۷	مفهوم عبارت زیر را بنویسید. «آن شب گرم تماشا و غرق در این دریای سبز معلقی بودم که برآن مرغان الماس پر تک تک از غیب سر می زنند». **نگاه کردن به طلوع ستارگان یا دیدن زیبایی های آسمان**	./۵
۲۸	با توجه به عبارت « اول پایه معرفت است دوم پایه محبت است و سیُم پایه عشق و به عالم عشق نتوان رسیدن تا از معرفت ومحبت دو پایه نردبان نسازد» نویسنده شرط دست یابی به عالم عشق را چه می داند؟ **گذشتن از دو مرحله ی معرفت و محبت**	./۵
۲۹	عبارت زیر ، یادآور کدام مثل است؟ « از بیم عقرب جرّارهٔ دموکراسی قرن بیستم ، ناچار شده به مار غاشیهٔ حکومت سرهنگ ها پناه ببرد.»**از چاله به چاه افتادن و یا از چنگ گرگ رها شدن در چنگ قصاب افتادن**	./۵
۳۰	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر روان بنویسید.۰ **(هر مورد ۵/ نمره دارد)** الف- عاکفان کعبهٔ جلالش به تقصیر عبادت معترف.**عبادت کنندگان عظمت و بزرگی او به کوتاهی در عبادت اقرار می کنند** . ب-در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که با خود نباشد.**وارد شدن در میدان عشق برای کسی قطعی می شود که به فکر خود نباشد .** پ- یک روز دنیایی به روم چشم داشت و از آن چشم می زد.**در روزگاران گذشته مردم جهان به روم، امید بسته بودند و از قدرت آن در هراس بودند .** ت- آن باغ پر از گل های رنگین و معطر شعر و خیال در سموم سرد این عقل بی درد پژمرد.**آسمان کویر که سرشار از عشق و خیال و احساس بود به وسیله این عقل بدون عشق و احساس (عقلی که مانند باد گرم بود)در وجودمان از بین رفت .** . ث- هر که بی روزی است روزش دیر شد **هر کسی از عشق بی بهره باشد ملول و خسته می شود. (روزگارش بیهوده و تباه می شود)** ج- زین بی خردان سفله بستان داد دل مردم خردمند **حق مردمان خردمند ستم دیده را از این ستمگران بی خرد پست بگیر.** چ- در دفتر زمانه فتد نامش از قلم هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت **هر ملتی که اندیشمند نداشته باشد نام و آوازه اش از روزگار محو خواهد شد .**	۴
	وجودتون پر از مهربانی	**جمع نمرات** ۲۰